

Postępowanie w sprawach małżeńskich

Katalog spraw rozpoznawanych w postępowaniu odrębnym przez Sądy Okręgowe

- ▶ **Art. 425. [Rodzaje spraw]** - w sprawach o unieważnienie małżeństwa, o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa i o rozwód oraz o separację na żądanie jednego z małżonków.
- ▶ Do reprezentowania strony konieczne jest pełnomocnictwo udzielone do prowadzenia danej sprawy.
- ▶ Posiedzenia odbywają się przy drzwiach zamkniętych, chyba że obie strony żądają publicznego rozpoznania sprawy, a sąd uzna, że jawność nie zagraża moralności.

Niestawiennictwo stron na rozprawie, zawieszenie postępowania, umorzenie postępowania

- ▶ Rozprawa odbywa się bez względu na niestawiennictwo jednej ze stron. Jednakże w razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa powoda na pierwsze posiedzenie sądowe wyznaczone w celu przeprowadzenia rozprawy, postępowanie ulega zawieszeniu, chyba że prokurator popiera żądanie unieważnienia albo ustalenia istnienia lub nieistnienia małżeństwa.
- ▶ Podjęcie postępowania następuje na wniosek powoda, nie wcześniej jednak niż po upływie trzech miesięcy od dnia zawieszenia postępowania. W razie niezgłoszenia takiego wniosku w ciągu roku po zawieszeniu, sąd umorzy postępowanie. Umorzenie wywołuje takie same skutki, jak umorzenie postępowania zawieszzonego na zgodny wniosek stron lub z powodu ich niestawiennictwa.

Kary porządkowe

- ▶ Jeżeli strona wezwana do osobistego stawiennictwa nie stawia się bez usprawiedliwionych powodów na posiedzenie, sąd może skazać ją na grzywnę według przepisów o karach za niestawiennictwo świadka, nie może jednak nakazać przymusowego sprowadzenia jej do sądu.

Zakaz przesłuchiwania w charakterze świadków

- ▶ Małoletni, którzy nie ukończyli lat trzynastu, a zstępni stron, którzy nie ukończyli lat siedemnastu, nie mogą być przesłuchiwani w charakterze świadków.
- ▶ Zakaz przesłuchiwania w charakterze świadków małoletnich (którzy nie ukończyli 13 lat) i zstępnych (którzy nie ukończyli 17 lat) ma charakter bezwzględny, nie może być uchylany ani przez sąd, ani przez wymienione osoby czy też strony. Zgodnie z poglądem doktryny zakaz ten dotyczy formalnego przeprowadzenia dowodu z zeznań świadków, nie wyklucza natomiast informacyjnego przesłuchania tych osób.
- ▶ Zstępni stron to - w rozumieniu tego przepisu - dzieci naturalne i przysposobione.

Zakaz uznania powództwa

- ▶ W sprawach przewidzianych w rozdziale niniejszym nie można oprzeć rozstrzygnięcia wyłącznie na uznaniu powództwa lub przyznaniu okoliczności faktycznych. W sprawach tych nie stosuje się art. 339 § 2.
- ▶ W tych sprawach nie stosuje się domniemania prawdziwości twierdzeń powoda przy wydawaniu wyroku zaocznego- należy przeprowadzić postępowanie przed wydaniem takiego wyroku,

Dowód z przesłuchania stron

- ▶ W każdej sprawie o rozwód lub o separację sąd zarządza przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron. W innych sprawach sąd nie może odmówić dopuszczenia takiego dowodu, jeżeli strona go powołała. Art. 302 § 1 stosuje się odpowiednio.

Protokół z rozprawy - wymagania dodatkowe

- ▶ Protokół rozprawy powinien zawierać oświadczenie małżonków co do liczby, wieku i płci dzieci żyjących, stosunków majątkowych i zarobkowych obu małżonków, szczególnych obowiązków utrzymania osób niebędących ich wspólnymi dziećmi oraz co do treści umowy majątkowej, jeżeli małżonkowie umowę taką zawarli.

Wywiad środowiskowy

- ▶ Sąd może zarządzić przeprowadzenie przez wyznaczoną osobę wywiadu środowiskowego w celu ustalenia warunków, w których żyją i wychowują się dzieci stron.

Rozszerzona prawomocność wyroków

- ▶ Art. 435 k.p.c.

Wyrok prawomocny ma skutek wobec **osób trzecich**.

- ▶ Nie dotyczy to części orzekającej o prawach i roszczeniach majątkowych poszukiwanych łącznie z prawami niemajątkowymi.

Rozszerzona prawomocność

- ▶ Z mocy ustawy wyrok taki stanowi powagę rzeczy osądzonej i jest skuteczny *erga omnes*. Nie dotyczy to jednak objętych wyrokiem praw i roszczeń majątkowych (por. wyrok SN z dnia 6 listopada 1967 r., I CR 355/67, OSNC 1968, nr 7, poz. 123).
- ▶ Wyrok orzekający rozwód i określający, w jakiej wysokości każde z małżonków obowiązane jest do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka, objęty jest dyspozycją § 1, a nie § 2 art. 435. W konsekwencji wyrok ten ma powagę rzeczy osądzonej również względem dziecka, co powoduje, że ani dziecko, ani jego rodzice nie mogą bez zmiany stosunków żądać skutecznie zmiany rozstrzygnięcia o alimentach zawartego w wyroku orzekającym rozwód (orzeczenie SN z dnia 4 maja 1972 r., III CRN 50/72, Inf. Praw. 1972, nr 7-8, poz. 28).
- ▶ Jeżeli po wadliwie stwierdzonej prawomocności wyroku rozwodowego jeden z małżonków zawarł nowy związek małżeński, a obie strony nowego związku o tej wadliwości nie wiedziały, apelacja od wyroku w części orzekającej rozwód staje się niedopuszczalna (uchwała SN z dnia 28 października 2004 r., III CZP 56/04, OSNC 2005, nr 10, poz. 170).

Sprawy o rozwód i separację

- ▶ Sąd ma możliwość skierowania stron do mediacji, również w trakcie zawieszenia postępowania,
- ▶ Jeżeli istnieją widoki na utrzymanie małżeństwa, sąd może skierować strony do mediacji.
- ▶ Przepisy o mediacji stosuje się odpowiednio, z tym że przedmiotem mediacji może być także pojednanie małżonków.
- ▶ Jeżeli strony nie uzgodniły osoby mediatora, sąd kieruje je do stałego mediatora posiadającego wiedzę teoretyczną, w szczególności posiadającego wykształcenie z zakresu psychologii, pedagogiki, socjologii lub prawa oraz umiejętności praktyczne w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach rodzinnych.

- ▶ W każdym stanie sprawy o rozwód lub separację sąd może skierować strony do mediacji w celu ugodowego załatwienia spornych kwestii, które dotyczą:
- ▶ 1. zaspokojenia potrzeb rodziny,
- ▶ 2. alimentów
- ▶ 3. sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej,
- ▶ 4. kontaktów z dziećmi,
- ▶ 5. spraw majątkowych podlegających rozstrzygnięciu w wyroku orzekającym rozwód lub separację,

Odrębności w postępowaniu w sprawach o rozwód lub separację

- ▶ **Powództwo wzajemne** - jest niedopuszczalne ALE!: Strona pozwana może w sprawie o rozwód lub separację żądać również rozvodu lub separacji
- ▶ **Zawieszenie postępowania**- Jeżeli sąd nabierze przekonania, że istnieją widoki na utrzymanie pożycia małżeńskiego, zawiesza postępowanie. Zawieszenie takie może nastąpić tylko raz w toku postępowania. Podjęcie postępowania następuje na wniosek jednej ze stron; poza tym stosuje się odpowiednio art. 428 § 2.
- ▶ **Zakres i cel postępowania dowodowego**- Postępowanie dowodowe ma przede wszystkim na celu ustalenie okoliczności dotyczących rozkładu pożycia, jak również okoliczności dotyczących dzieci stron i ich sytuacji, a w razie uznania powództwa - także przyczyn, które skłoniły do tego stronę pozwaną. Jeżeli pozwany uznaje żądanie pozwu a małżonkowie nie mają wspólnych małoletnich dzieci, sąd może ograniczyć postępowanie dowodowe do przesłuchania stron.

- ▶ **Dochodzenie alimentów na wypadek orzeczenia rozwodu lub separacji-**
Małżonek może dochodzić roszczeń alimentacyjnych od drugiego małżonka na wypadek orzeczenia rozwodu, jak również na wypadek orzeczenia separacji. Dochodzenie następuje przez zgłoszenie wniosku na rozprawie w obecności drugiego małżonka albo w piśmie, które należy doręczyć drugiemu małżonkowi.

- ▶ Z żądaniem obejmującym roszczenia alimentacyjne może wystąpić każdy z małżonków. Wniosek może być złożony w dowolnym terminie w trakcie postępowania pierwszoinstancyjnego, ustnie na rozprawie w obecności drugiego małżonka lub pisemnie (po doręczeniu jego odpisu drugiemu małżonkowi).
- ▶ Z żądaniem orzeczenia o obowiązku alimentacyjnym między małżonkami rozwiedzionymi albo takimi, których małżeństwo zostało unieważnione, mogą wystąpić - oprócz uprawnionego małżonka - organizacja pozarządowa, prokurator i Rzecznik Praw Obywatelskich (tak J. Gwiazdomorski, J. Winiarz, T. Żyznowski, odmiennie Z. Krzemiński, T. Ereciński). Zasądzenie roszczeń alimentacyjnych może nastąpić tylko w wyroku orzekającym rozwód lub separację, a zatem - jak stwierdzono w doktrynie - oddalenie powództwa o rozwód lub separację powoduje niedopuszczalność zasądzenia alimentów.
- ▶ Sąd rozwodowy orzeka o alimentach dla małżonka *ex nunc* (czyli od daty uprawomocnienia się wyroku rozwodowego lub o separacji - por. uchwała SN z dnia 26 marca 1969 r., III CZP 16/69, OSNC 1969, nr 12, poz. 211). Przyjmuje się więc, że z tej przyczyny zasądzone roszczenie nie podlega natychmiastowej wykonalności.

- ▶ **Stosowanie przepisów o postępowaniu nieprocesowym-** Na wniosek strony stosuje się przepisy o postępowania nieprocesowego, w których sąd opiekuńczy orzeka o zabezpieczeniu wykonywania kontaktów z dzieckiem

Inne sprawy związane z postępowaniem w sprawach małżeńskich

- ▶ Regulacje szczególne dla innego rodzaju spraw małżeńskich

- ▶ **USTANOWIENIE KURATORA-**

Na wniosek osoby, która po śmierci jednego z małżonków zamierza wytoczyć powództwo o unieważnienie małżeństwa, sąd rejonowy miejsca zamieszkania zmarłego ustanawia kuratora. Jeżeli zmarli obydwój małżonkowie, ustanawia się dwóch kuratorów.

Przepis paragrafu poprzedzającego stosuje się odpowiednio do powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa.

- ▶ - **DOTYCZY TO TYLKO SYTUACJI GDY ZACHODZI PODSTAWA DO UNIEWAŻNIENIA MAŁŻEŃSTWA ZE WZGLĘDU NA POKREWIEŃSTWO BĄDŹ BIGAMIĘ , PONIEWAŻ ZASADĄ JEST, ŻE PO ŚMIERCI MAŁŻONKA NIE MOŻNA ŻĄDAĆ UNIEWAŻNIENIA MAŁŻEŃSTWA.**

▶ **POWÓDZTWO I UDZIAŁ PROKURATORA -**

- ▶ Jeżeli powództwo o unieważnienie małżeństwa wytacza prokurator, pozywa on oboje małżonków, a w wypadku śmierci jednego z nich - kuratora ustanowionego na miejsce zmarłego małżonka.
- ▶ Przepis paragrafu poprzedzającego stosuje się odpowiednio do powództwa prokuratora o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa.
- ▶ W sprawach o unieważnienie albo o ustalenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa odpis pozwu doręcza się prokuratorowi i zawiadamia się go o terminach rozprawy.
- ▶ Jeżeli sprawa taka została wytoczona lub jest popierana przez prokuratora, nie stosuje się przepisów o zawieszeniu postępowania na zgodny wniosek stron lub z powodu niestawiennictwa obu stron.

▶ ZAWIESZENIE I UMORZENIE POSTĘPOWANIA O UNIEWAŻNIENIE MAŁŻEŃSTWA-

- ▶ Postępowanie o unieważnienie małżeństwa w razie śmierci jednego z małżonków zawieszają się.
- ▶ Postępowanie umarza się, jeżeli zstępni małżonka, który wytoczył powództwo, nie zgłoszą w ciągu sześciu miesięcy po wydaniu postanowienia o zawieszeniu wniosku o podjęcie postępowania.
- ▶ W razie śmierci pozwanego małżonka, a jeżeli pozwany byli oboje małżonkowie, w razie śmierci jednego z nich, postępowanie podejmuje się po ustanowieniu przez sąd orzekający na posiedzeniu niejawnym kuratora, który wstępuje na miejsce zmarłego małżonka.

**POSTĘPOWANIE W
SPRAWACH Z ZAKRESU
PRAWA PRACY
I UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH**

▶ **SPRAWY Z ZAKRESU PRAWA PRACY**

- ▶ Przez sprawy z zakresu prawa pracy rozumie się sprawy: 1. o roszczenia ze stosunku pracy lub z nim związane; 2. o ustalenie istnienia stosunku pracy, jeżeli łączący strony stosunek prawny, wbrew zawartej między nimi umowie, ma cechy stosunku pracy; 3. o roszczenia z innych stosunków prawnych, do których z mocy odrębnych przepisów stosuje się przepisy prawa pracy; 4. o odszkodowania dochodzone od zakładu pracy na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

▶ **SPRAWY Z ZAKRESU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH**

- ▶ Przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych, dotyczących:
 - ▶ 1. ubezpieczeń społecznych;
 - ▶ 2. emerytur i rent;
 - ▶ 3. innych świadczeń w sprawach należących do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;
 - ▶ 4. świadczeń odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą wojskową albo służbą w Policji, Straży Granicznej, Służbie Celno-Skarbowej, Państwowej Straży Pożarnej, Biurze Ochrony Rządu, Służbie Ochrony Państwa, Służbie Więziennej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego oraz Centralnym Biurze Antykorupcyjnym.
 - ▶ 5. spraw wszczętych na skutek niewydania przez organ rentowy decyzji we właściwym terminie, a także spraw, w których wniesiono odwołanie od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, spraw o roszczenia ze stosunków prawnych między członkami otwartych funduszy emerytalnych a tymi funduszami lub ich organami oraz spraw ze stosunków między emerytami lub osobami uposażonymi w rozumieniu przepisów o emeryturach kapitałowych a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

► ZDOLNOŚĆ SĄDOWA I PROCESOWA

- W sprawach z zakresu prawa pracy zdolność sądową procesową ma także pracodawca, chociażby nie posiadał osobowości prawnej, a w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zdolność tę ma organ rentowy i wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności.
- W razie potrzeby ustanowienia dla strony kuratora, postanowienie, o którym mowa w art. 69 k.p.c., może zapaść również z urzędu.
- Możliwość ustanowienia kuratora z urzędu w razie zaistnienia okoliczności przewidzianych w art. 69 k.p.c. ma na celu wzmocnienie ochrony pracownika lub ubezpieczonego, ponieważ pozwala na dochodzenie przez niego roszczeń bez opóźnienia wynikającego z braków dotyczących pracodawcy. Tym samym w razie konieczności przeprowadzenia czynności niecierpiących zwłoki nie ma potrzeby złożenia stosownego wniosku przez pracownika lub ubezpieczonego.

WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU

- ▶ Powództwo w sprawach z zakresu prawa pracy może być wytoczone:
- ▶ 1) bądź przed sąd właściwości ogólnej pozwanego,
- ▶ 2) bądź przed sąd, w którego okręgu praca jest, była lub miała być wykonywana,
- ▶ 3) bądź też przed sąd, w którego okręgu znajduje się zakład pracy.

Do właściwości sądów rejonowych, bez względu na wartość przedmiotu sporu, należą sprawy z zakresu prawa pracy:

- ▶ 1) o ustalenie istnienia stosunku pracy,
- ▶ 2) o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy,
- ▶ 3) o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy,
- ▶ 4) a także sprawy dotyczące kar porządkowych i świadectwa pracy oraz roszczenia z tym związane.

- ▶ W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd, w którego okręgu ma miejsce zamieszkania strona odwołująca się od decyzji wydanej przez organ rentowy, chyba że przepis odrębny stanowi inaczej.
- ▶ W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w których wniesiono odwołanie od decyzji organu emerytalnego określonego przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, wojskowego organu emerytalnego albo organu emerytalnego właściwego w stosunku do funkcjonariuszy Służby Więziennej, właściwy jest sąd, w którego okręgu ma siedzibę ten organ.
- ▶ W sprawach, w których nie można określić właściwości sądu według reguł powyższych, właściwy jest sąd, w którego okręgu ma siedzibę organ rentowy
- ▶ Sąd właściwy może na zgodny wniosek stron przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, rozpoznającemu sprawy z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych, jeżeli przemawiają za tym względy celowości. Postanowienie w tym przedmiocie może zapaść na posiedzeniu niejawnym. Sąd, któremu sprawa została przekazana, jest związany postanowieniem sądu przekazującego.

ODRZUCENIE POZWU

- ▶ Zgodnie z art. 464 k.p.c. odrzucenie pozwu nie może nastąpić z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, gdy do rozpoznania sprawy właściwy jest inny organ. W tym wypadku sąd przekaze mu sprawę. Postanowienie sądu o przekazaniu sprawy może zapaść na posiedzeniu niejawnym. Jeżeli jednak organ ten uprzednio uznał się za niewłaściwy, sąd rozpozna sprawę.
- ▶ Wniesienie do sądu pozwu, przekazanego następnie w sposób opisany powyżej, wywołuje skutki, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa.
- ▶ Przepis art. 464 k.p.c. stanowi modyfikację w stosunku do ogólnych postanowień art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c., zgodnie z którym, sąd odrzuci pozew, jeśli droga sądowa jest niedopuszczalna. § Przepis art. 464 § 1 k.p.c. ma na celu ochronę pracownika, który nie zawsze jest w stanie we własnym zakresie ustalić organ właściwy do rozpoznania i rozstrzygnięcia jego roszczeń.

PEŁNOMOCNICTWO

- ▶ Przepis art. 465 k.p.c. rozszerza katalog osób, które mogą być pełnomocnikami stron, określony w art. 87 k.p.c., a odnosi się do sytuacji, gdy jedną ze stron jest pracownik lub ubezpieczony.
- ▶ Pełnomocnikiem pracownika lub ubezpieczonego może być również przedstawiciel związku zawodowego lub inspektor pracy albo pracownik zakładu pracy, w którym pracodawca jest lub był zatrudniony, a ubezpieczonego - także przedstawiciel organizacji zrzeszającej emerytów i rencistów.
- ▶ Pełnomocnikiem pracodawcy niebędącego osobą prawną lub przedsiębiorcą albo organu rentowego może być również jego pracownik. Pełnomocnikiem wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności może być jego członek. § Do odbioru należności zasądzonych na rzecz pracownika lub ubezpieczonego jest wymagane pełnomocnictwo szczególne, udzielone po powstaniu tytułu egzekucyjnego.

ORGANIZACJA SPOŁECZNA - UDZIAŁ W POSTĘPOWANIU

- ▶ W sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych, za zgodą pracownika lub ubezpieczonego wyrażoną na piśmie, mogą wytaczać powództwa na rzecz pracownika lub wnosić odwołania od decyzji organów rentowych, a także, za zgodą pracownika lub ubezpieczonego wyrażoną na piśmie, przystępować do nich w toczącym się postępowaniu.
- ▶ Brak zgody ubezpieczonego na wstąpienie organizacji pozarządowej po jego stronie do postępowania z zakresu ubezpieczeń społecznych powoduje, że organizacja ta nie może brać udziału w postępowaniu i nie ma statutu prawnego podmiotu uprawnionego do wznowienia postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem (post. SN z 23 października 2001 r., III AO 19/0)

POWÓDZTWO DO PROTOKOŁU

- ▶ Pracownik lub ubezpieczony działający bez adwokata lub radcy prawnego może zgłosić w sądzie właściwym ustnie do protokołu powództwo oraz treść środków odwoławczych i innych pism procesowych (art. 466 k.p.c.).
- ▶ Art. 466 stanowi wyjątek od zasady pisemności przewidzianej w postępowaniu zwykłym, w którym nie jest dopuszczalne ustne zgłoszenie powództwa. Przepis ten ma na celu ułatwienie dochodzenia roszczeń pracownikom lub ubezpieczonym, którzy, działając bez profesjonalnego pełnomocnika, mieliby trudności ze sformułowaniem swoich roszczeń w formie pisma procesowego.
- ▶ Ustnego zgłoszenia powództwa, jak też wniesienia środków odwoławczych należy dokonać w sądzie właściwym.
- ▶ Protokół podpisuje osoba zgłaszająca żądanie oraz pracownik sporządzający protokół.

WSTĘPNE BADANIE SPRAWY

- ▶ Zgodnie z 467 § 1 k.p.c., w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych niezwłocznie po wniesieniu sprawy przewodniczący lub wyznaczony przez niego sędzia dokonuje jej wstępnego badania.
- ▶ Wstępne badanie sprawy polega na ustaleniu, czy pismo wszczynające postępowanie sądowe spełnia niezbędne wymagania, pozwalające nadać mu dalszy bieg, oraz na podjęciu czynności umożliwiających rozstrzygnięcie sprawy na pierwszym posiedzeniu.
- ▶ Po wstępnym badaniu sprawy przewodniczący wzywa do usunięcia braków formalnych pisma tylko wówczas, gdy braki te nie dadzą się usunąć w toku czynności wyjaśniających.

- ▶ Jeżeli w toku wstępnego badania sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych okaże się, że występują istotne braki w materiale, a przeprowadzenie jego uzupełnienia w postępowaniu sądowym byłoby połączone ze znacznymi trudnościami, przewodniczący lub wyznaczony przez niego sędzia może zwrócić organowi rentowemu akta sprawy w celu uzupełnienia materiału sprawy. To samo dotyczy wypadku, w którym decyzja organu rentowego nie zawiera:
 - ▶ 1) podstawy prawnej i faktycznej;
 - ▶ 2) wskazania sposobu wyliczenia świadczenia;
 - ▶ 3) stosownego pouczenia o skutkach prawnych decyzji i trybie jej zaskarżenia.
- ▶ Poprzez art. 467 k.p.c. ustawodawca realizuje postulat uproszczenia i przyspieszenia postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Jego istotą jest zweryfikowanie pozwu (środka odwoławczego) co do ewentualnych braków formalnych oraz dokonanie innych czynności mających na celu szybsze rozpoznanie sprawy. § Przepis art. 467 k.p.c. nie ma zastosowania, jeżeli pracownik jest pozwany (art. 4777), a także gdy sprawa z zakresu prawa pracy jest rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym (art. 50514 § 1).

▶ CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE

- ▶ Postępowanie wyjaśniające ma charakter fakultatywny, a jego przeprowadzenie zależy od tego, czy przewodniczący uzna potrzebę jego przeprowadzenia.
- ▶ Sąd podejmie czynności wyjaśniające, jeżeli przemawiają za tym wyniki wstępnego badania sprawy, a także gdy sprawa nie była przedmiotem postępowania przed komisją pojednawczą, chyba że czynności te nie przyspieszą postępowania lub są oczywiście niecelowe z innych przyczyn.
- ▶ Czynności wyjaśniające przeprowadza się bez udziału ławników.

Czynności wyjaśniające mają na celu:

- ▶ - usunięcie braków formalnych pism procesowych, w tym w szczególności dokładniejsze określenie zgłoszonych żądań;
- ▶ - w sprawach z zakresu prawa pracy - wyjaśnienie stanowisk stron oraz skłonienie ich do pojednania i zawarcia ugody;
- ▶ - ustalenie, jakie z istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności są sporne między stronami oraz czy i jakie dowody należy przeprowadzić w celu ich wyjaśnienia;
- ▶ - wyjaśnienie innych okoliczności, mających znaczenie dla prawidłowego i szybkiego rozstrzygnięcia sprawy

- ▶ Postanowienie określające środki dowodowe i fakty podlegające stwierdzeniu może zapaść na posiedzeniu niejawnym.
- ▶ Prowadzenie przez sąd postępowania dowodowego w ramach postępowania wyjaśniającego nie jest równoznaczne z przeprowadzaniem przez sąd dowodów z urzędu (wyr. SN z 8 stycznia 2008 r., I UK 193/07).
- ▶ Art. 468 k.p.c. nie znajduje zastosowania, jeżeli pracownik jest stroną pozwaną (art. 4777) oraz w postępowaniu uproszczonym z zakresu prawa pracy (art. 50514 § 1), jak również w postępowaniu ze skargi kasacyjnej (art. 4751) i ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 4751 w zw. z art. 42412).

CZYNNOŚCI DYSPOZYTYWNE

- ▶ Sąd uzna zawarcie ugody, cofnięcie pozwu, sprzeciwu lub środka odwoławczego oraz zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia za niedopuszczalne także wówczas, gdyby czynność ta naruszała słuszny interes pracownika lub ubezpieczonego (art. 469 k.p.c.).
- ▶ Powyższe pokazuje, że zakres kontroli czynności dyspozycji materialnej stron w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jest szerszy w stosunku do zakresu wynikającego z art. 203 § 4 k.p.c.
- ▶ Analizując przepis art. 469 k.p.c. należy mieć na względzie, że w postępowaniu dotyczącym ubezpieczeń społecznych nie jest możliwe zawarcie ugody (art. 47712 k.p.c.). W tym zatem zakresie należy mieć zatem na uwadze tylko sądową kontrolę ugód zawieranych w postępowaniu dotyczącym roszczeń pracowniczych.

POZWANY- REPREZWENTACJA

- ▶ W razie podjęcia czynności wyjaśniających lub zarządzenia osobistego stawiennictwa na rozprawę, strona pozwana powinna być reprezentowana przez osobę obeznaną ze stanem faktycznym sprawy i uprawnioną do zawarcia ugody (art. 470 k.p.c.).
- ▶ Należy zaznaczyć, że wobec treści art. 4777 , przepisu art. 470 k.p.c. nie stosuje się, jeśli pracownik jest stroną pozwaną, a także w postępowaniu uproszczonym z zakresu prawa pracy (art. 50514 § 1). Ponadto komentowanego przepisu nie stosuje się do skargi kasacyjnej i do postępowania przed SN, wywołanego jej wniesieniem (art. 4751) oraz w postępowaniu ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

TERMIN ROZPRAWY

- ▶ Termin rozprawy powinien być wyznaczony tak, aby od daty zakończenia czynności wyjaśniających, a jeżeli nie podjęto tych czynności - od daty wniesienia pozwu lub odwołania, do rozprawy nie upłynęło więcej niż dwa tygodnie, chyba że zachodzą niedające się usunąć przeszkody (art. 471 k.p.c.).
- ▶ Termin określony w art. 471 k.p.c. jest jedynie terminem instrukcyjnym.
- ▶ Termin na przeprowadzenie rozprawy może być wyznaczony po upływie dwóch tygodni od daty zakończenia czynności wyjaśniających lub wniesienia pozwu czy odwołania, jeżeli zachodzą przeszkody, który nie dają się usunąć.
- ▶ Wobec treści art. 4777 , art. 471 k.p.c. nie stosuje się, jeśli pracownik jest stroną pozwaną, a także w postępowaniu uproszczonym z zakresu prawa pracy (art. 50514 § 1). Ponadto art. 471 k.p.c. nie stosuje się do skargi kasacyjnej i do postępowania przed SN, wywołanego jej wniesieniem (art. 4751) oraz w postępowaniu ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.
- ▶ Sąd żąda przedstawienia niezbędnych do rozstrzygnięcia sprawy akt osobowych i innych dokumentów, stosując odpowiednio przepis art. 1491.
- ▶ Zgodnie z art. 1491 k.p.c., sąd może wzywać strony, świadków, biegłych lub inne osoby w sposób, który uzna za najbardziej celowy, z pominięciem sposobów doręczeń przewidzianych w rozdziale 2 Kodeksu, jeżeli uzna to za niezbędne do przyspieszenia rozpoznania sprawy. Wezwanie dokonane w ten sposób wywołuje skutki przewidziane w niniejszym kodeksie, jeżeli jest niewątpliwe, że doszło ono do wiadomości adresata w terminach określonych w art. 149 § 2

DOWODY

- ▶ W sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych przewidziano odstępstwo od ograniczeń dowodowych dotyczących przeprowadzenia dowodu z zeznań świadków i przesłuchania stron (art. 473 k.p.c.). Ograniczenia takie przewidują art. 246 i 247 k.p.c.
- ▶ Wobec treści art. 4777 k.p.c., przepisu art. 473 nie stosuje się, jeśli pracownik jest stroną pozwaną.

NIESTAWIENNICTWO STRONY

- ▶ Jeżeli strona bez usprawiedliwionych powodów nie wykona w toku postępowania postanowień lub zarządzeń, sąd może skazać ją na grzywnę według przepisów o karach za niestawiennictwo świadka i odmówić przyznania kosztów lub zastosować jeden z tych środków; nie może jednak nakazać przymusowego sprowadzenia jej do sądu.
- ▶ Gdy stroną tą jest jednostka organizacyjna, grzywnie podlega pracownik odpowiedzialny za wykonanie postanowień lub zarządzeń, a w razie niewyznaczenia takiego pracownika lub niemożności jego ustalenia - kierownik tej jednostki. § Postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie grzywny podlega zaskarżeniu zażaleniem do sądu drugiej instancji (art. 394 § 1 pkt 5 k.p.c.), a postanowienie sądu drugiej instancji w tym przedmiocie - zażaleniem do innego składu tego sądu (art. 394 § 1 k.p.c.).

POSTĘPOWANIE Z ZAKRESU PRAWA PRACY

- ▶ W sprawach z zakresu prawa pracy wprowadzone zostało odstępstwo od zasady wzywania przez sąd do udziału w postępowaniu osób, które powinny w nim uczestniczyć.
- ▶ Kodeks w sprawach, wszczętych z powództwa pracownika przyznał sądowi prawo do wezwania z urzędu do wzięcia udziału w sprawie osób, które powinny w nim brać udział.
- ▶ Sąd może, zatem z urzędu dokonać dopozwania, czyli wezwania do wzięcia udziału w sprawie w przypadku, gdy okaże się, że powództwo nie zostało wniesione przeciwko osobie, która powinna być w sprawie stroną pozwaną, a także, jeżeli okaże się, że powództwo o to samo roszczenie może być wytoczone przeciwko innym jeszcze osobom, które nie występują w sprawie w charakterze pozwanych.
- ▶ Przewodniczący powinien pouczyć pracownika, występującego w roli powoda, o roszczeniach wynikających z przytoczonych przez niego faktów. Ma to na celu zapewnienie pracownikowi pełnej ochrony.

▶ ROSZCZENIE ALTERNATYWNE

- ▶ Jeżeli pracownik dokonał wyboru jednego z przysługujących mu alternatywnie roszczeń, a zgłoszone roszczenie okaże się nieuzasadnione, sąd może z urzędu uwzględnić inne roszczenie alternatywne (art. 4771 k.p.c.).
- ▶ W przypadku, gdy pracownik dokona wyboru jednego z przysługujących mu alternatywnie roszczeń, a zgłoszone roszczenie okaże się nieuzasadnione, sądowi przyznane zostało uprawnienie do uwzględnienia z urzędu innego roszczenia alternatywnego. Roszczenie alternatywne ma miejsce wówczas, gdy pracownikowi przysługuje kilka roszczeń pozostających w takim związku, że pracodawca może zwolnić się od obowiązku poprzez spełnienie jednego z nich, ale wybór roszczenia należy do pracownika.
- ▶ W postępowaniu uproszczonym art. 4771 nie ma zastosowania (art. 50514 k.p.c.)

▶ RYGOR NATYCHMIASTOWEJ WYKONALNOŚCI

- ▶ W sprawach z zakresu prawa pracy wprowadzone zostały odrębności, co do zasad wykonalności orzeczeń sądu w przypadku, gdy sąd uwzględnia roszczenia pracownika. Odrębności te dotyczą możliwości wykonania orzeczenia jeszcze przed jego prawomocnością.
- ▶ Sąd uwzględniając roszczenie na rzecz pracownika nadaje z urzędu rygor natychmiastowej wykonalności w części nieprzekraczającej pełnego jednomiesięcznego wynagrodzenia.
- ▶ Natomiast uwzględniając powództwo o uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne, sąd może nałożyć obowiązek zatrudnienia pracownika do czasu prawomocności rozstrzygnięcia.

▶ WYKONALNOŚĆ

- ▶ Wyrok sądu pierwszej instancji zasądzący świadczenia na rzecz pracownika lub członków jego rodziny, w stosunku do którego sąd drugiej instancji oddalił apelację zakładu pracy, podlega natychmiastowemu wykonaniu także w części, w której sąd nie nadał mu rygoru natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 4772.
- ▶ Powyższe stosuje się również do wyroków sądu drugiej instancji zasądzających świadczenia na rzecz pracownika lub członków jego rodziny.
- ▶ Sąd II instancji w powyższych sprawach nadaje z urzędu klauzulę wykonalności w dniu ogłoszenia wyroku, wydając taki wyrok uprawnionemu.

▶ OPLATY

- ▶ Art. 35 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych
- ▶ 1. W sprawach z zakresu prawa pracy pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 złotych wyłącznie od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Jednakże w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa kwotę 50 000 złotych, pobiera się od wszystkich podlegających opłacie pism procesowych opłatę stosunkową.
- ▶ 1a. Przepisu ust. 1 zdanie drugie nie stosuje się w sprawach dotyczących dochodzenia zwrotu należności powstałych w wyniku realizacji przepisów z zakresu ochrony roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy.
- ▶ 2. Pracownik i pracodawca uiszczają opłatę podstawową od pism podlegających opłacie wymienionych w ust. 1, także w sprawie o ustalenie istnienia stosunku pracy wytoczonej z powództwa inspektora pracy.

POSTĘPOWANIE Z ZAKESU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

▶ WŁAŚCIWOŚĆ RZECZOWA SĄDU

- ▶ Właściwość rzeczowa sądu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych została uregulowana odmiennie niż w przypadku postępowania zwykłego. \
- ▶ **Do właściwości sądów okręgowych** należą sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw, dla których zastrzeżona jest właściwość sądów rejonowych. § Art. 4778 k.p.c. jako zasadę wprowadza właściwość sądu okręgowego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, chyba że danego rodzaju sprawa została zastrzeżona dla właściwości sądu rejonowego jako sądu I instancji.
- ▶ **Do właściwości sądów rejonowych** należą sprawy: 1) o zasiłek chorobowy, wyrównawczy, opiekuńczy, macierzyński oraz pogrzebowy; 2) o świadczenie rehabilitacyjne; 3) o odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy rolniczej, wypadku w drodze do pracy lub z pracy, wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, wypadku lub choroby zawodowej pozostającej w związku z czynną służbą wojskową albo służbą w Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego, Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, Straży Granicznej, Biurze Ochrony Rządu, Służbie Więziennej, Państwowej Straży Pożarnej i Służbie Celno-Skarbowej; 4) o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności.

PRZEBIEG POSTĘPOWANIA W SPRAWACH Z ZAKRESU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

- ▶ Postępowanie przed sądem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie może zostać wszczęte poprzez wytoczenie powództwa
- ▶ Postępowanie przed sądem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych może zostać przeprowadzone w przypadku wniesienia odwołania od organów, bądź w przypadku zaniechania przez organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności wydania decyzji lub orzeczenia w terminie dwóch miesięcy od daty zgłoszenia roszczenia w sposób przepisany.
- ▶ Odwołania od decyzji organów rentowych lub orzeczeń wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności wnosi się na piśmie do organu lub zespołu, który wydał decyzję lub orzeczenie, lub do protokołu sporządzonego przez ten organ lub zespół, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji lub orzeczenia.

PRZEBIEG POSTĘPOWANIA

- ▶ Postępowanie przed sądem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie może zostać wszczęte poprzez wytoczenie powództwa
- ▶ Postępowanie przed sądem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych może zostać przeprowadzone w przypadku wniesienia odwołania od organów, bądź w przypadku zaniechania przez organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności wydania decyzji lub orzeczenia w terminie dwóch miesięcy od daty zgłoszenia roszczenia w sposób przepisany.
- ▶ Odwołania od decyzji organów rentowych lub orzeczeń wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności wnosi się na piśmie do organu lub zespołu, który wydał decyzję lub orzeczenie, lub do protokołu sporządzonego przez ten organ lub zespół, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji lub orzeczenia.

- ▶ Organ rentowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności przekazuje niezwłocznie odwołanie wraz z aktami sprawy do sądu.
- ▶ Organ ten lub zespół, jeżeli uzna odwołanie w całości za słuszne, może zmienić lub uchylić zaskarżoną decyzję lub orzeczenie. W tym przypadku odwołaniu nie nadaje się dalszego biegu.
- ▶ Jeżeli w odwołaniu od decyzji organu rentowego wskazano nowe okoliczności dotyczące niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, które powstały po dniu wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS, od którego nie wniesiono sprzeciwu, lub orzeczenia komisji lekarskiej ZUS, organ rentowy nie przekazuje odwołania do sądu, lecz kieruje do lekarza orzecznika ZUS do ponownego rozpatrzenia. Organ rentowy uchyla decyzję, rozpatruje nowe okoliczności i wydaje decyzję, od której przysługuje odwołanie do sądu. Uregulowanie to znajduje zastosowanie także wówczas, gdy nie można ustalić daty powstania wskazanych w odwołaniu nowych okoliczności.

- ▶ Sąd odrzuci odwołanie wniesione po upływie terminu, chyba że przekroczenie terminu nie jest nadmierne i nastąpiło z przyczyn niezależnych od odwołującego się.
- ▶ Kwestia oceny czy przekroczenie terminu było nadmierne i czy przekroczenie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od odwołującego się została pozostawiona uznaniu sądu, w danej sprawie (wyr. SN z 21 marca 2006 r., III UK 168/05).
- ▶ Sąd odrzuci odwołanie w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, jeżeli podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika ZUS, a osoba zainteresowana nie wniosła sprzeciwu od tego orzeczenia do komisji lekarskiej ZUS i odwołanie jest oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia. Jeżeli odwołanie opiera się także na zarzucie nierozpatrzenia wniesionego po terminie sprzeciwu od tego orzeczenia, a wniesienie sprzeciwu po terminie nastąpiło z przyczyn niezależnych od osoby zainteresowanej, sąd uchyla decyzję, przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie. W takim przypadku organ rentowy kieruje sprzeciw do rozpatrzenia do komisji lekarskiej ZUS. Postanowienie sądu w tym zakresie może zapaść na posiedzeniu niejawnym.

TREŚĆ ODWOŁANIA

- ▶ Odwołanie powinno zawierać oznaczenie zaskarżonej decyzji lub orzeczenia, związane przytoczenie zarzutów oraz wniosków i ich uzasadnienie oraz podpis ubezpieczonego albo osoby odwołującej się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, albo przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika ubezpieczonego albo osoby odwołującej się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności.
- ▶ Jeżeli ubezpieczony zgłosił nowe żądanie, dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy, sąd przyjmuje to żądanie do protokołu i przekazuje go do rozpoznania organowi rentowemu.

POJĘCIE STRON I ZAINTERESOWANEGO

- ▶ Stronami są ubezpieczony, osoba odwołująca się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy, wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności i zainteresowany.
- ▶ Zainteresowanym jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli zainteresowany nie bierze udziału w sprawie, sąd zawiadomi go o toczącym się postępowaniu. Zainteresowany może przystąpić do sprawy w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia zawiadomienia. Do zainteresowanego przepisu art. 174 § 1 nie stosuje się (zawieszenie postępowania z urzędu w razie śmierci strony lub jej przedstawiciela ustawowego...).
- ▶ Postanowienie sądu o zawiadomieniu zainteresowanego o toczącym się postępowaniu może zapaść na posiedzeniu niejawnym.

ZAKAZ ZAWIERANIA UGÓD

- ▶ W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, ze względu na specyfikę tego postępowania nie jest dopuszczalne zawarcie ugody (art. 47712 k.p.c.).

ZMIANA DECYZJI ORAZ UMORZENIE POSTĘPOWANIA

- ▶ Zmiana przez organ rentowy zaskarżonej decyzji lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności zaskarżonego orzeczenia przed rozstrzygnięciem sprawy przez sąd - przez wydanie decyzji lub orzeczenia uwzględniającego w całości lub w części żądanie strony - powoduje umorzenie postępowania w całości lub w części. Poza tym zmiana lub wykonanie decyzji lub orzeczenia nie ma wpływu na bieg sprawy.
- ▶ Postanowienie sądu o umorzeniu postępowania może zapaść na posiedzeniu niejawnym.

ORZECZENIA SĄDU

- ▶ Przepis art. 477 INDEX 14 k.p.c. normuje enumeratywny katalog rozstrzygnięć sądu rozpoznającego w pierwszej instancji odwołania od decyzji organów rentowych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Odnosi się to również do orzeczeń wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności.
- ▶ Sąd pierwszej instancji, wydając rozstrzygnięcie merytoryczne, może albo uwzględnić odwołanie (zgodnie z § 2 i 3 art. 47714 k.p.c.), albo je oddalić (§ 1 tego przepisu). W pierwszym przypadku może zmienić zaskarżoną decyzję w całości lub w części i oddalić odwołanie w pozostałym zakresie, orzekając co do istoty sprawy albo w razie bezczynności organu rentowego względnie wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności - zobowiązać go do wydania decyzji w określonym terminie, zawiadamiając o tym organ nadrzędny. Może też w tej ostatniej sytuacji samodzielnie rozstrzygnąć sprawę, orzekając co do istoty sprawy.

- ▶ W sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, jeżeli podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika ZUS lub orzeczenie komisji lekarskiej ZUS i odwołanie od decyzji opiera się wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia, sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji albo stwierdzenia stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji. W tym przypadku sąd uchyla decyzję, przekazuje sprawę do rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie.
- ▶ W sprawie, w której wniesiono odwołanie od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących niepełnosprawności, które powstały po dniu wniesienia odwołania od tego orzeczenia. W tym przypadku sąd uchyla orzeczenie, przekazuje sprawę do rozpoznania wojewódzkiemu zespołowi do spraw orzekania o niepełnosprawności i umarza postępowanie.

UCHYLENIE WYROKU

- ▶ W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, sąd II instancji, w przypadku uznania, że sprawę należy przekazać do ponownego rozpoznania, może uchylając wyrok sądu I instancji i decyzję organu rentowego, przekazać sprawę do rozpoznania bezpośrednio organowi.
- ▶ Przekazując sprawę do ponownego rozpoznania sąd II instancji powinien dokonać oceny prawnej prawidłowości nie tylko samego orzeczenia, zaskarżonej decyzji, ale także czynności w toku postępowania. Ocena prawna, jak i wskazania co do dalszego przebiegu postępowania wyrażone przez sąd II instancji są wiążące zarówno dla organu rentowego, jak i dla sądów przy ponownym rozpoznaniu sprawy.

▶ **OPLATY**

- ▶ Art. 36 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i w sprawach odwołań rozpoznawanych przez sąd pracy i ubezpieczeń społecznych pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 złotych wyłącznie od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

**POSTĘPOWANIE W
SPRAWACH Z ZAKRESU
NARUSZENIA
POSIADANIA**

PRZEDMIOT:

- ▶ Proces posesoryjny, poza odrębnościami wskazanymi w art. 478 i 479, toczy się według przepisów zwykłego postępowania procesowego.
- ▶ Legitymacja procesowa czynna w postępowaniu o naruszenie posiadania przysługuje wyłącznie ostatniemu posiadaczowi, którego posiadanie zostało naruszone. Dotyczy to zarówno posiadacza samoistnego, jak i zależnego.
- ▶ Legitymowanym biernie jest każdy, kto dopuścił się naruszenia posiadania oraz ten, na korzyść którego naruszenie posiadania nastąpiło. Legitymowanym biernie może być także spadkobierca osoby, która naruszyła samowolnie posiadanie.
- ▶ Sprawy o naruszenie posiadania bez względu na wartość przedmiotu sporu należą do właściwości sądów rejonowych (art. 16 w zw. z art. 17 pkt 4 k.p.c.).

- ▶ Proces posesoryjny ma na celu ustalenie przez sąd, czy posiadanie należy lub należało do powoda oraz czy pozwany samowolnie naruszył posiadanie.
- ▶ Zgodnie z przepis art. 478 k.p.c. sąd bada, w tym postępowaniu, jedynie stan posiadania i fakt jego naruszenia, nie rozpoznając samego prawa ani dobrej wiary pozwanego. Taka koncepcja procesowa ochrony posiadania jest zbieżna z przyjętą w art. 344 § 1 k.c. zasadą, że roszczenia posesoryjne przysługują posiadaczowi, niezależnie od tego, czy jest on w dobrej wierze, czy złej oraz czy posiadanie jest zgodne z prawem, czy bezprawne.
- ▶ Sąd może zająć się w sprawie posesoryjnej prawem ale tylko o tyle, o ile to w konkretnym przypadku może pomóc do dokonania ustaleń co do posiadania i faktu jego naruszenia (wyr. SN z 3 czerwca 1966 r., III CR 108/66).
- ▶ Naruszeniem posiadania jest każde działanie, które prowadzi nie tylko do uniemożliwienia, ale chociażby do utrudnienia posiadaczowi korzystania z rzeczy w nieskrępowany sposób.

- ▶ Samowolne naruszenie posiadania, to nie tylko naruszenie sprzeczne z prawem. Należy za takie uznać każde naruszenie posiadania, wbrew woli posiadacza, jeżeli nie jest dokonywane na podstawie wykonalnego orzeczenia, przez uprawniony do tego ustawowo organ albo przez osobę naruszającą posiadanie na podstawie obowiązującej ustawy.
- ▶ Z art. 478 wynika, że w sprawach o naruszenie posiadania niedopuszczalna jest kumulacja roszczeń bądź też zgłaszanie przez powoda dalszych roszczeń, chyba że chodzi o dalsze lub nowe naruszenie posiadania.
- ▶ Nie można dochodzić jednym pozwem roszczenia posesoryjnego i roszczenia o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną naruszeniem posiadania (orz. SN z 29 sierpnia 1952 r., C 668/52).
- ▶ Zgodnie z art. 398 index 2 § 2 pkt 1 k.p.c., w sprawach o naruszenie posiadania skarga kasacyjna jest niedopuszczalna.

Zakaz wytaczania powództwa wzajemnego

- ▶ W sprawach o naruszenie posiadania powództwo wzajemne nie jest dopuszczalne (art. 479 k.p.c.).
- ▶ Niedopuszczalność powództwa wzajemnego nie stoi na przeszkodzie podniesienia przez pozwanego zarzutów, np. zarzutu wzajemnego naruszenia posiadania przez powoda, wykazując, że to on (pozwany) był ostatnim posiadaczem i to jego posiadanie zostało naruszone przez powoda.
- ▶ Pozew wzajemny wniesiony wbrew zakazowi z art. 479 k.p.c. nie podlega odrzuceniu, ale zgodnie ze stanowiskiem SN, należy go wyłączyć z akt sprawy i nadać mu bieg, w celu rozpoznania w odrębnym procesie (zob. post. SN z 21 lutego 1973 r., I CZ 173/72).